

Metodický pokyn – 3. aktualizácia hlavného odborníka MZ SR pre orgánové transplantácie určený pre manažment pacientov po orgánových transplantáciách, transplantlačný a odberový program v období mimoriadneho stavu v dôsledku pandémie COVID-19

Publikované v súlade s uznesením vlády Slovenskej republiky č. 113 zo dňa 15. marca 2020, Opatrením Úradu verejného zdravotníctva SR pri ohrození verejného zdravia č. OLP12595/2020 účinného od dňa 16.03.2020, vydaného z dôvodu vyhlásenia mimoriadnej situácie na území Slovenskej republiky v súvislosti s pandemiou ochorenia COVID-19 vyhlásenou dňa 11.03.2020 generálnym tajomníkom Svetovej zdravotníckej organizácie.

Článok 1

Úvodné ustanovenie

1. Vzhľadom k tomu, že epidemiologická situácia na Slovensku sa zlepšuje, predkladáme tretiu aktualizáciu Štandardného operačného postupu (ďalej len „ŠOP“) pre manažment pacientov po orgánových transplantáciách, transplantlačný a odberový program. Transplantlačné centrá naďalej zabezpečujú informovanie pacientov o opatreniach, ktoré prijali v rámci prevencie šírenia infekcie SARS-CoV-2.
2. Transplantlačné centrá naďalej zabezpečujú informovanie svojich pacientov o postupe pri riešení akútnej zmeny zdravotného stavu.
3. Slovenská transplantologická spoločnosť Slovenskej lekárskej spoločnosti poskytuje a dopĺňa na svojej webovej stránke informácie o opatreniach, ktoré transplantlačné centrá prijali v rámci prevencie šírenia infekcie SARS-CoV-2 a o zmenách v ústavnej a ambulantnej zdravotnej starostlivosti týkajúcej sa orgánových transplantácií, starostlivosti o pacientov pred a po orgánových transplantáciách a darcovského programu.

Článok 2

Orgánové transplantácie

1. Vzhľadom k tomu, že epidemiologická situácia na Slovensku sa zlepšuje, odporúčame za predpokladu dodržania protiepidemiologických opatrení v transplantlačných centrách, ktoré nie sú „červenou zónou“, obnoviť nasledujúce výkony:
 - a. Transplantácia srdca v štandardnom režime.
 - b. Transplantácia pečene v štandardnom režime.
 - c. Transplantácia pľúc v štandardnom režime.
 - d. Transplantácia obličky od mŕtveho darcu v štandardnom režime.
 - e. Transplantácia obličky od živého darcu v štandardnom režime.
 - f. Odber obličky od živého darcu za účelom transplantácie.

Transplantácia srdca, pečene, pľúc, obličky od mŕtveho darcu:

- a. Negatívna anamnéza na ochorenie COVID-19 počas posledných 28 dní u príjemcu orgánu.
- b. Nepítomnosť klinických príznakov ochorenia COVID-19 (najmä horúčka, kašeľ, dýchavičnosť, bolesti hlavy a svalov) u príjemcu orgánu pri výbere na transplantáciu.

- c. Negatívna RTG snímka hrudníka u príjemcu orgánu pri výbere na transplantáciu.
- d. V prípade, že sa nedá vylúčiť rizikový kontakt príjemcu orgánu v súvislosti s ochorením COVID-19 počas posledných 28 dní, odporúčame zabezpečiť ster z nasofaryngu na vyšetrenie real-time RT/PCR SARS CoV-2 čo najskôr u príjemcu orgánu pred transplantáciou.
- e. Ak je test pozitívny, transplantácia je kontraindikovaná.

Transplantácie obličiek od živých darcov vrátane preemptívnych transplantácií:

Realizovať transplantácie obličiek od živých darcov za dodržania protiepidemiologických opatrení.

Príjemca obličky od živého darcu:

- a. Negatívna epidemiologická anamnéza u príjemcu obličky posledných 28 dní pred transplantáciou.
- b. Negatívny výsledok real-time RT/PCR SARS CoV-2 pred transplantáciou obličky.
- c. Negatívna RTG snímka hrudníka u príjemcu obličky pred transplantáciou.
- d. Nepítomnosť klinických príznakov ochorenia COVID-19 (najmä horúčka, kašeľ, dýchavičnosť, bolesti hlavy a svalov) u príjemcu obličky pred transplantáciou.

Živý darca obličky:

- a. Negatívna epidemiologická anamnéza u darcu obličky posledných 28 dní pred darcovstvom.
- b. Negatívny výsledok real-time RT/PCR SARS CoV-2 pred darcovskou nefrektómiou.
- c. Negatívna RTG snímka hrudníka u darcu obličky pred darcovskou nefrektómiou.
- d. Nepítomnosť klinických príznakov ochorenia COVID-19 (najmä horúčka, kašeľ, dýchavičnosť, bolesti hlavy a svalov) u darcu obličky pred darcovskou nefrektómiou.

Článok 3

Čakatelia na orgánovú transplantáciu

1. Vzhľadom k tomu, že epidemiologická situácia na Slovensku sa zlepšuje, odporúčame za predpokladu dodržania protiepidemiologických opatrení v transplantlačných centrách:
 - a. obnoviť konzultácie pacientov v transplantlačných centrách s cieľom posúdenia spôsobilosti k liečbe transplantáciou,
 - b. obnoviť výkony a operácie v rámci predtransplantačnej prípravy.

Článok 4

Ambulantná zdravotná starostlivosť o pacientov po orgánovej transplantácii

1. Vzhľadom k tomu, že epidemiologická situácia na Slovensku sa zlepšuje, odporúčame za predpokladu dodržania protiepidemiologických opatrení v transplantlačných centrách:
 - a. obnoviť štandardný režim ambulantných kontrol u pacientov po orgánovej transplantácii,
 - b. s ohľadom na predpokladaný nápor spôsobený odkladom plánovaných kontrol je možné u nízkorizikových stabilizovaných pacientov pokračovať v telefonických konzultáciách

- a poradenstve lekárom / sestrou príslušného transplantlačného centra a racionálne rozvrhnúť ambulantné vyšetrenia.
2. Naďalej využívať aj elektronické predpisovanie imunosupresív a ostatných liečiv prostredníctvom e-receptu.
 3. V deň kontroly v ambulancii transplantlačného centra pacient podstupuje v čakárni ešte pred vstupom do ambulancie dotazníkové triedenie a podpíše čestné prehlásenie o negatívnej anamnéze v súvislosti s COVID-19. Naďalej sú zabezpečené protiepidemiologické opatrenia v čakárni aj počas vyšetrenia v ambulancii.
 4. Ak je dotazníková triáž a prehlásenie pacienta negatívne, lekár vyšetří pacienta v nevyhnutnej miere. Pacient môže vstúpiť do priestorov ambulancie transplantlačného centra len s nasadenou bariérovou ochranou tváre (rúško, v krajnom prípade šatka a pod.). Pacient pri vyšetrení nepoužíva respirátor s výdychovým ventilom (prípadne ho má prekrytý obyčajným rúškom). Pri vstupe do ambulancie sestra vyzve pacienta a dohliadne na dôkladné umytie si rúk podľa poučenia, prípadne aplikuje alkoholový dezinfekčný prostriedok na ruky. Pri vyšetrení lekár a ostatný zdravotnícky personál použijú ochranné prostriedky bariérovej ochrany odporúčané usmernením Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky prípadne štandardným preventívno-diagnosticko-terapeutickým postupom pre ochorenie COVID-19 (ďalej ŠPDTP) vydaným Ministerstvom zdravotníctva SR, v prípade ich momentálneho nedostatku použije štandardné ochranné prostriedky podľa odporúčaní pre minimálne materiálo-technické vybavenie ambulancie, ktoré môžu byť posilnené použitím dvoch rúšok naraz, ochranou očí, prípadne jednorazovým plášťom. Po vyšetrení je vykonaná dôkladná dezinfekcia povrchov podľa epidemiologických usmernení. Ak je dotazníková triáž a / alebo prehlásenie pacienta pozitívne, lekár zhodnotí vážnosť stavu pacienta a pacientovi odporučí ďalší postup na základe platných odporúčaní Úradu verejného zdravotníctva SR a ŠPDTP pre ochorenie COVID-19.
 5. Pacienti sú pravidelne informovaní prostredníctvom webovej stránky Slovenskej transplantologickej spoločnosti, prostredníctvom informačných oznamov v čakárni ambulancie transplantlačného centra, prostredníctvom upozornenia v zdravotných správach z predchádzajúcich návštev v ambulancii transplantlačného centra ako aj priamo zdravotníckymi pracovníkmi ambulancie transplantlačného centra o povinnosti vopred zatelefonovať do ambulancie transplantlačného centra a poradiť sa o ďalšom postupe v prípade nedávnej pozitívnej cestovateľskej anamnézy alebo objavenia sa príznakov infekcie horných dýchacích ciest.
 6. Dôležité je dbať pri prevádzke na zvýšenú hygienu, častejšiu dezinfekciu nad rámec bežných odporúčaní, mať k dispozícii osobitne vyhradenú nádobu na infekčný odpad, dezinfikovať miesta, kde dochádza k častému styku pacientov aj personálu, ako sú kľučky, operadlá a bočnice stoličiek, toalety. Vhodné je často vetrať priestory ambulancie i čakárni.

Článok 5

Ústavná starostlivosť o pacientov po orgánovej transplantácii

1. Ak transplantovaný pacient telefonicky uvádza príznaky podozrivé z ochorenia COVID-19, odporúča sa kontaktovať lekára transplantlačného centra a príslušnú infolinku podľa bydliska s cieľom urýchlenej diagnostiky ochorenia COVID-19, pričom pacienta treba

poučiť, aby uviedol, že je po orgánovej transplantácii a užíva imunosupresívne liečivá. Následne sa postupuje v súlade s pokynmi MZ SR a konkrétneho poskytovateľa zdravotnej starostlivosti (UNB, UNM, FNŠP BB, UNLP, NÚSCH).

2. Vzhľadom k tomu, že sa epidemiologická situácia na Slovensku zlepšuje, odporúčame u pacientov po orgánových transplantáciach za predpokladu dodržania protiepidemiologických opatrení:
 - a. obnoviť odkladné hospitalizácie, výkony a operácie,
 - b. obnoviť protokolárne biopsie.

Článok 6

Potenciálni darcovia orgánov so smrťou mozgu

1. Darcovský program je počas mimoriadneho stavu na Slovensku obnovený v plnom rozsahu.
2. Je potrebné trvalo udržať a rozvíjať transplantračný program na Slovensku a naďalej aktívne vyhľadávať potenciálnych darcov orgánov.
3. Každý potenciálny darca orgánov so smrťou mozgu je individuálne posúdený regionálnym transplantračným koordinátorom a zvážená je potreba a možnosť využitia odobraného orgánu príslušným transplantračným centrom.
4. Potenciálny darca orgánov (ďalej len „POD“) u ktorého bola stanovená mozgová smrť, môže byť akceptovaný ako darca len vtedy, ak sa u neho neobjavili príznaky respiračnej infekcie, pozitívna cestovateľská anamnéza (menej ako 14 dní) resp. kontakt s osobou (suspektou) na ochorenie COVID-19; takýto POD musí byť testovaný metódou real-time RT-PCR na SARS-CoV-2 s negatívnym výsledkom. Výsledok testu nesmie byť starší ako 4 dni. Testovanie sa musí uskutočniť v identifikujúcom zdravotníckom zariadení ešte pred prekladom POD do príslušného transplantračného centra a to v urgentnom režime a v certifikovanom laboratóriu. V prípade, že identifikujúce zdravotnícke zariadenie nemá možnosť testovať POD v urgentnom režime, môže byť POD po dohovore s transplantračným koordinátorom odberového centra preložený aj bez testovania, avšak až po rozhovore s príbuznými a vylúčení rizikovej epidemiologickej anamnézy.

Článok 6

Záverčné ustanovenia

1. Tento metodický pokyn obsahuje všeobecné odporúčenia týkajúce sa orgánových transplantácií a darcovského programu a zohľadňuje špecifiká transplantácii jednotlivých orgánov.
2. Bol vypracovaný na základe podnetov od špecialistov jednotlivých transplantračných centier.
3. Metodický pokyn je určený pre obdobie mimoriadneho stavu a v tomto čase môže byť na základe nových informácií a skúseností doplnený či prepracovaný.

Vypracoval: hlavná odborníčka MZ SR pre orgánové transplantácie, doc. MUDr. Zuzana Žilinská, PhD., MPH, MHA